

TOM JANSEN MAAKT IN *DE ZWALUW* DE WAARHEID DRAAGLIJK

'HET IS GEDOEMD OM IN DE SOEP TE DRAAIEN'

'Van beren kan je leren', dacht acteur-schrijver Tom Jansen toen hij Winnie de Poeh herlas. Hij combineerde een eigen tekst met een verhaal over Poeh Beer, en liet er muziek opzetten. En wat leert theatervoorstelling *De zwaluw* ons dan wel? Hoe domme naïviteit soms heel intelligent kan zijn.

Vraag naar een muziektheater in Vlaanderen, en de kans is groot dat iemand antwoordt: Het muziek Lod. De componisten van dat Gents gezelschap zijn altijd wel te vinden voor een cross-over van noot en woord. Dit weekend is het de beurt aan Jan Kuijken om naar Studio Tokio af te zakken. In *De Zwaluw* zorgt hij voor de noot, terwijl Tom Jansen het woord voor zijn rekening neemt.

Waarom Winnie de Poeh, en niet Beertje Colargol?

Tom Jansen: 'Ik heb een zwak voor Winnie. Het is een beertje met een klein beetje verstand, dat toch wil nadenken over de dingen. Ik zie mezelf graag als een groot geworden beertje met een beetje verstand, maar dat ook wil stilstaan bij de dingen die mijn leven aangenaam maken, of mij eerder wat angst sanjagen.'

Het bekendste verhaal is dat van Winnie die er maar niet in slaagt honing uit een boom te halen.

Jansen: 'Winnie denkt altijd in kleine stapjes na over hoe hij bij die honing kan geraken, maar hij mislukt telkens weer. Zo gaat het ook in het echte leven: ons denken loopt altijd wel stuk op een onvoorziene hindernis. Dat kan

vanalles zijn: het weer dat omslaat, of een bom die ontploft. Of een tijdstip die plots aanbreekt, waarom ook niet?'

Tja, dan wordt het inderdaad wel moeilijk.

Jansen: 'Ik wil gewoon zeggen dat eigenlijk alle denken gedoemd is te mislukken. Bij concrete materie, zoals een muurtje metsen, valt dat misschien nog mee. Maar bij immateriële zaken is het veel moeilijker om uit je fouten te leren.'

IN DE SOEP

Bovendien valt Winnie ook nog eens in een bosje stekelbrem. Behoorlijk wreed, eigenlijk.

Jansen: 'Als je het eens beter bekijkt, is ons bestaan behoorlijk tragisch. We willen allemaal gelukkig worden, maar hoe sluitender het systeem dat we daarvoor bedenken, hoe wreder het uitdraait. Neem nu het communisme: een fantastisch grondidee, maar niet uit te voeren. Nu, vergis je niet, de voorstelling gaat niet over zulke abstracte theorieën, maar gewoon over alledaagse dingen. Die zijn eigenlijk ook allemaal gedoemd om in de soep te draaien. Dat neemt niet weg dat we elke dag weer met frisse moed opstaan. Elke dag geven we de naïviteit dat het ons nu

Tom Jansen: 'Als je het eens beter bekijkt, is ons bestaan behoorlijk tragisch.'

gaat lukken een zoveelste kans. Dat is zo mooi. Net als Poeh Beer beginnen we elke keer opnieuw, vanaf nul. Aandoenlijk eigenlijk. Over dat voortdurende herbeginnen heb ik gevoelige stukjes willen schrijven, die ook nog leuk zijn om naar te kijken. Met mijn verhalen maak ik de waarheid draaglijk, zeg maar.'

Welke waarheid is dan zo verschrikkelijk?

Jansen: 'De enige waarheid in het leven, namelijk dat we allemaal zullen sterven. De enige manier om met die kennis om te gaan, is leugens verzinnen. Nu heb ik het niet over liegen tegen de belastingen, natuurlijk. Ik heb het over de leugens die houvast bieden in het leven. Verhalen, dus.'

Als je het hebt over houvast bieden, bedoel je dan een religieus geloof?

Jansen: 'Kijk, ik heb het al gezegd, zo ver wil ik het allemaal echt niet drijven, hoor. *De zwaluw* bevat geen algemene waarheden. Integendeel, het stuk zit vol relativisme. Dat wil niet zeggen dat ik alles heb proberen te relativeren. Dat

zou al te gemakkelijk zijn.'

Welke rol krijgt de muziek in het stuk?

Jansen: 'Jan Kuijken en ik brengen een dialoog tussen tekst en muziek op gang. Jan werkt vooral op het ritme en de vorm, en ik op de betekenis. Ons contact op het podium is vooral intuïtief, waardoor elke voorstelling anders is. Die spontane wisselwerking tussen Jan en mij vind ik iedere keer weer een wonder.'

Hebben jullie het stuk niet samen voorbereid?

Jansen: 'Natuurlijk wel. Zonder een vast stramien zouden we elke avond op een quasi zekere mislukking afstevnen.'

De zwaluw, Tom Jansen (tekst), Jan Kuijken (muziek), Dirk Boutkan (vormgeving). Op 7 en 8/10 om 20u in Studio Tokio, Museumstraat 21, Antwerpen, 03/224.88.44, www.toneelhuis.be. Tickets: €8/5.